

ISSN 1407-3250

iespied grafika

#3 (23) 2003

Pie mums viesos Atis Lūsis • Originālu grāmatzīmju izstāde
Golden Hammer 2003 • Papīrs Ziemassvētku kartītēm
Heidelberg Latvija 5 gadi

vajadzīga reklāma. Tas funkcijas sākotnēji pildīja titullapas, kas ap 1520. gadu jau bija ierasta parādība. «Lai pircēji varētu vieglāk vadīties, grāmatas titullapā ziņām jābūt īsām, skaidrām un pilnībā patiesībai atbilstošām. Par to atbild iespiedējs un tirgotājs» (1795)². Grāmatas titullapa, tāpat kā vēlāk iespiestais dažādu preču un pakalpojumu reklāmas sludinājums, kalpoja vienotam mērķim – informēt par piedāvājumu un piesaistīt pircēja interesi. Tas tika darīts atbilstoši klienta – reklāmdavēja, interesēm un maksātspējai un poligrāfika prasmei un iespējām – tāpat kā mūsdienās, tā arī pirms piecsimt vai simt gadiem.

Tirdzniecības pilsētas Rīgas laikraksti vienmēr bijuši sludinājumiem bagāti. Vācu valodā no 1761. gada iznākušajā avīzē *Rigaische Anzeigen* (1761–1852) jeb «Rīgas sludinājumi par dažādām lietām, kuru izziņošana nepieciešama un noderīga vispārīgam labumam» katra numura 4 lappusēs atradās vieta visam: Vidzemes guberņas rīkojumiem; sludinājumiem par precēm, kas pārdodamas (*Waaren, so zu verkaufen*), tai skaitā arī par nekustamo īpašumu; sludinājumiem par izbēgušiem dzimļaudim; gaudu un viktualiju jeb pārtikas preču cenrādīm; valūtas maiņas kursa tabulām; iebraukušo un aizbraukušo personu uzskaitījumam; tika sludināts arī par izīrējamām telpām un meklētas nozagtas lietas, pavēstīts par Rīgas ostā ienākušajiem kuģiem. Šajā avīzē (tāpat kā citos vēlāk iznākušajos pirmajos Rīgas laikrakstos) pārdodamo preču reklāmas un privātsludinājumi blīvā vienlaidus salikuma sīkiem korpusa (10 punktu) un *cicero* lieluma gotu burtiem plašos teikumos aprakstīja piedāvājamo preci, piemēram: «Šejeines tēlnieks Jākobs Ernsts Meiers dara zināmu, ka pie viņa ir dabūjamas konsoles galdu virsmas plāksnes no marmorēta ģipsa. Tās ir visādās krāsās – zilā, sarkanā, zaļā ar zelta dzīslām, baltas kā alabastrs un melnas ar baltām dzīslām, kā arī viņa darinātas jaunākā fasona galda kājas ar zeltījumu. Galdavirsas plāksnes ir ļoti izturīgas un pavisam līdzīgas istam marmoram, tās var paciest arī visus vīna, alus, degvīna, tējas un kafijas slāpjumus, un, ja vien galdavirsu tūlīt labi notīra ar sausu drāniņu, tā ilgi saglabā savu spīdumu» (1761. gada 27. augustā). Protams, ar laiku garie un tālainie apraksti kļuva lakoniskāki: «pārdodams īsts *Eau de Cologne* [odekolons], Lineburgas galda sāls un krits; priekšzīmīgas kvalitātes, Aug. Millers» (1852. gada 24. martā). Sludinājumu tekstos vietvārda vai preces nosaukuma izcēlumam 1852. gadā burtlicis jau bieži izmantojis lielākus treknos burtus, salikumā mijas arī antikvas un gotu raksts.

Protams, avīžu un žurnālu sludinājumiem un reklāmu iespieddarbiem bija vislielākā auditorija, un pirms simt gadiem – 1903. gadā Rīgas

Rihtera Rīgas adresu grāmats vāki ar K. Stricka alusdarītavas reklāmu. 1907

K. Meijera un dēlu jumta segumu firma. 1903

A. Grotusa tipogrāfija ar litogrāfiju un grāmatpiestuvi. 1903

Заводъ цементныхъ издѣлій и кровельнаго толя

КАРЛЬ УЛЬМАНЪ РИГА

Заводъ выгоной дѣлать: ПЛЕЧЕННЫХЪ КОТЛОВА, ПЛЕЧЕННЫХЪ КОТЛОВА, ПЛЕЧЕННЫХЪ КОТЛОВА

КРЫТІЕ КРЫШЪ АСФАЛТИРОВКА

ТОРГОВЛЯ СТРОИТЕЛЬНЫМЪ МАТЕРІАЛОМЪ

Адресъ: РИГА, ПЕРВАЯ ПУЛЯ, № 10

Телефонъ: 1001

Глазированныя гончарныя трубы.

№ 22	№ 23	№ 24	№ 25
Прямая трубы (2' длины)			
Цѣна за шт.	2'	3'	4'
Вѣсъ шт. ок.о	14	19	25
Кольна			
Цѣна за шт.	7	14	17
Вѣсъ шт. ок.о	7	14	17
Отводные двойники и тройники для водопроводовъ.			
№ 26	№ 27	№ 28	№ 29
Цѣна за шт.	3×3	4×4	5×5
Вѣсъ шт. ок.	27	31	40
Отводные двойники и тройники для клезовъ (отъ мѣст).			
№ 30	№ 31	№ 32	№ 33
Цѣна за шт.	9×6	9×9	12×9
Вѣсъ шт. ок.	90	107	130
Клезовныя горшки.			
№ 34	№ 35	№ 36	№ 37
Цѣна за шт.	6"	9"	6"
Вѣсъ шт. ок.	25	26	26
Отводныя сливы.			
№ 38	№ 39	№ 40	№ 41
Цѣна за шт.	6"	9"	6"
Вѣсъ шт. ок.	16	20	16
Сѣвѣчныя трубы.			
№ 42	№ 43	№ 44	№ 45
Цѣна за шт.	6"	9"	6"
Вѣсъ шт. ок.	16	20	16

Принимаетъ на себя полное устройство дренажей, а также и выг. Р. Грин.

K. Ulmana cementa izstrādājumu rūpnīcas keramikas cauruļu piedāvājums. 1903

veikalnieki un rūpnieki varēja izmantot izdevību ievietot savu paziņojumu 35 nosaukumu avīzēs, laikrakstos un sludinājumu lapās, kas iznāca Rīgā vācu, latviešu un krievu valodās.

Poligrāfiķu lokā vienmēr bijis zināms, ka sludinājumi un reklāmas atšķiras no parastiem iespaiddarbiem ar «visādu rafinētu līdzekļu izmantošanu, lai iekarotu sabiedrības interesi» un tāpēc prasa kā no burtliča, tā no spiestuves mākslinieka augstu profesionalitāti. Tipogrāfijas vadītāja Anša Auziņa *Latviešu, vācu un krievu grāmatrūpniecības vārdnīcas* (Rīga, 1942) sludinājumiem un reklāmām veltītie šķirķļi daiļrunīgi vēsta, ka «sludinājumi ir katras avīzes un laikraksta ekonomiskais pamats, ja to eksistenci nenodrošina citi apstākļi. Lai panāktu sprasto mērķi, t. i. lasītāja uzmanības piesaistīšanu, sludinājumu salikumam un veidošanai pievēršama sevišķa vērība un interese, pieaicinot to veidošanai īpašus sludinājumu māksliniekus.

.. Katram sludinājumu burtlicim jābūt savā arodā priekšzīmīgi izglītotam, ar ātru uzverti un nosvērtām darba spējām, neuzaucragam un neparsteidzīgam. . Rodas jautājums, vai burtlicis drīkst atkāpties no pasūtītāja atzīmētajiem norādījumiem, lai saliktu labāku sludinājumu?

Šādos gadījumos jārikojas uzmanīgi, jo ir zināma sludinātāju kategorija, kas izmanto katru sikumu, lai apstrīdētu sludinājuma samaksu».

Sludinājums jeb inserāts (*Inserat, Anzeige, Annonce* – t. i. publicēts paziņojums) 1903. gadā pieņēma galvenokārt par 10 kapeikām petita slejas rindā (slejas platums ir sludinājuma apmaksas aprēķina pamats); tā bija pieņemts *Dūna-Zeitung, Rigasche Rundschau, Rigas Avizes, Rigaer Tageblatt, Рижский Вестник* redakcijās. Savukārt *Rigaer Börsenblatt* par sludinājumu prasija mazāk – 8 kapeikas petita slejas rindā, bet *Baltische Jugendschrift* par veselu 2 sleju petita rindu – 10 kapeikas. Žurnālā *Baltische Monatsschrift* – pilnas lapas sludinājums maksāja 10 rubļus, puslapas – 6 rubļus, žurnāls *Техническая Новости*, kas rakstīja par jauniem rūpniecībā, prasija 60 rubļus par pilnas lapas reklāmas sludinājumu.

Tomēr reklāmas un iespaidgrafikas attīstībā vislielākie nopelni citam izdevumam – Rīgas adrese grāmatāi.

1790. gadā mācītājs Gustavs Bergmanis sastādīja pirmo Rīgas adresu grāmatu, kas, tāpat kā vairāki turpmākie rīdziniekiem noderi-

go adresu izdevumi (1810, 1845, 1856, 1863), saturēja alfabētā sakārtotu uzvārdu sarakstus. Uzvārdu papildināja amats un mājas adrese.

19. gs. 2. pusē Rīgas saimnieciskā dzīve attīstījās arvien vienīgāk un straujāk, rosījās sīkrtīgotāji un lieltirgotāji, uzplauka rūpniecība un amatniecība, dzelzceļa un pasta sakari, un lietišķās arbindas arvien asāk izjuta ikdienas darbam neizbēgami nepieciešama plaša informatīva un uzziņu izdevuma trūkumu. Smago un piņķerīgo uzziņu grāmatas sastādītāja un izdevēja darbu uzņēmās Ādolfs Rihters (? – pēc 1914). Par vērīenīgo, ar misijas apziņu spārnoto grāmatnieku un uzņēmēju, patiesi mūsdienuas uzziņu literatūras izdošanas pionieri Ādolfu Rihteru šobrīd zināms ļoti maz. Pēc paša izdotās grāmatas noskaidrojama viņa dzīvesvietas un apgāda adrese – Rihters dzīvojis Vecrīgā, Kaļķu ielas tuvumā – Skārņu ielā 4 (*Scharrenstrasse* 4), 2. stāvā. Viņa dzīvesstāsts nav atrodams nevienā biogrāfiskajā enciklopēdijā. Bet šā ideālista pieminēklis un mūža darbs 20 gadu garumā ir visu Rīgas vēstures pētnieku joprojām apbrīnotā Rihtera Rīgas Adresu grāmata: *Rigaer Adressbuch, herausgegeben von Adolf Richter.*

S. Kiršteina zārku veikals. 1903

Hagensberger Kaufhaus
Hanschkinewitz.

Tabaksmagazin
B. J. Pandulo.
H. P. Schwabe,
Spiritosenfabrik
Weinhandlung.
Alex. Kulikowsky.
Hagensberg.
Tabapeten.
Wiener Möbelager.

Johann Himmelreich.
Ubern. Gold- und Silberarbeiten.
Johann Petzkowich.
Möbel-Handlung.
Heinr. Rentsch.
J. Boltz.
Buchdruckerei.
P. S. Kanter.

A. PURPETER,
Buch-, Musikalien-, Papier-, Schreibwaaren- u. Musikinstrumenten-Handlung.
A. Purpeter.

Āgenskalna tirdzniecības nams. 1903

S. Kirstein,
2. Gulde und Amestischlermeister.
Rigaer Jubiläums-Ausstellung 1901.
Sarg-Magazin.
S. Kirstein, Riga.

K. Ulmana cementa izstrādājumu rūpnīcas keramikas cauruļu piedāvājums. 1903

S. Kiršteina zārku veikals. 1903

Ilgī gaidītāis un neatlaidīgā darbā tapušais modernais Rīgas adrešu grāmatas izdevums nāca klajā sastādītāja Ādolda Rihtera apgādā ik gadu no 1885. gada³ līdz 1914. gadam ap gadu mijas laiku. Rihtera adrešu grāmata nekavējoties tika augstu novērtēta lietišķajās aprindās, un Rīgas, Tallinas, Pēterburgas prese pelnīti cildināja jauniznākušās rokgrāmatas sniegto ziņu daudzpusīgumu, precizitāti un pārskatāmību. Izdevējs pats gan nedaudz kopa arī pašreklāmas nozari un katrā adrešu grāmatas sējuma ievietoja periodikā publicēto atzinīgo rakstu citātu kopojumus.

Apgāda lepnums tika iesiets linaudekla, vēlāk kalikona vākos ar zeltījumu un maksāja 5 rubļus 50 kapeikas (arī palielinoties apjomam, cena noturējās nemainīga līdz pat 1914. gadam), abonēt to varēja par 3 rubļiem 50 kapeikām. Adrešu grāmatu brošētā veidā izplatīja visā Krievijā par 5 rubļiem 50 kapeikām⁴. Rihters jau 1903. gadā piedāvā klientam atlaides – ja pircējs atnes vecāka gadagājuma adrešu grāmatu, tam atlaidis no cenas 50 kapeikas. Ieskatisimies adrešu grāmatas satura rādītājā, lai novērtētu šo pirms simt gadiem sagatavoto unikālo izdevumu, kura lappušu skaits tuvu tūkstošiem. Grāmatas kodolu veido 6 daļas:

- *vispārējās un statistiskās ziņas par Rīgu.* Novietojums, laika skaitīšana, klimats, pilsētas

plānojums (pēc policijas iecirkņiem, mājasgrāmatām), vietvārdi un to skaidrojums, iedzīvotāji, likumdošana, statūti, pilsētas gada budžets, atskaite par tirdzniecību, vēsturisks apskats, pašvaldības iestādes un organizācijas, konsulāti, biedrības, skolas, mākslas un zinātnes iestādes un biedrības (tika uzskaitīti visu iestāžu un organizāciju darbinieki), laikraksti (uzrādīta pat tirāža un sludinājumu pieņemšanas cenas), tirgotavas, satiksmes, pasta un telegrāfa tarifi;

- *ielu un namīpašumu saraksts*, arī pilsētas teritorijā esošās salas, muižas, saimniecības;
- *lekšpilsētas katra nama iedzīvotāju saraksts*;
- *alfabētisks dzīvokļu rādītājs*;
- *amatu un saimniecības nozaru rādītājs*;
- *Rīgas tirdzniecība, rūpniecība un kuģniecība*;
- *Rīgas kartes, visu Rīgas teātru zāļu plāni.*

Orientēties izdevumā palīdzēja priekšmetu rādītājs un dažādas skaidrojošas norādes. Grāmatu ievadīja reklāmas sludinājumu lapas uz zaļa papīra, bet noslēdza reklāmas uz rozā papīra (jau no 1889. gada konsekventi izmantoja dažādu krāsu papīru reklāmu un sludinājumu iespēšanai adrešu grāmatā!), kopā ap 250 sludinājumiem. Lielākoties tie bija lapas vai puslapas lieluma sludinājumi, dažu turīgāko uzņēmumu reklāmas tika iespiestas uz kartona un kriptpapīra, bet nelieli visdažādāko garnitūru burtiem salikti

sludinājumi piepildīja arī alfabētiskos rādītājus, tos ievietoja arī ārpus lapas spoguļa sānu malās un apakšmalā.

Kādi varēja būt A. Auziņa vārdnīcā

minētie **rafinētie lidzekļi**, kas spēja piesaistīt publikas interesi pirms simt gadiem un tikpat veiksmīgi arī tagad?

Protams, tie ir tipogrāfam pieejamie un ierastie dažādu garnitūru (ap 20) un lieluma burtu salikuma efekti, papīra laukuma un melnā iespiedteksta kontrasts, bagāts tipogrāfisko ornamentu piedāvājums (liniju, apmaļu, atsevišķu ornamentu motīvi, skatķera ornamentī, tostarp amizantās rociņas); daudziem sludinājumiem vienlaikus izmantoja trīs vai pat četrus krāsu iespiedumu (melns, sarkans, zils, brūns).

Sludinājumus greznoja preču un reklamējamo uzņēmumu zīmētie attēli un fotogrāfijas, reproducētas un iespiestas cinka klišejas, litogrāfijas, linogriezuma tehnikās. Korsetes, motori, jūgendstila mēbeles, kanalizācijas caurules, smaržu pudelītes, elektriskās spuldzes, kapa krusti, šujmašīnas, rūpnicu kopuši, skatīti no putna lidojuma, veikalu skatlogi un veikalnieku portreti, skaistas meitenes gariem matiem un kungi katliņcepurēs, arī graciozs gaismas ģēnijs lidojumā.

Reklāmas attēlā redzamajam tomēr bija jābūt nepārprotamam; te atkāpei nodērtu stāsts par to, kā vēl tikai 2 gadus iepriekš t.i. 1901. gadā daži skatītāji bija *tulkojuši* slaveno R. Zariņa Rīgas 700 gadu jubilejas izstādes plakātu. Kuriozie atstāsti par krāšņā plakāta iespaidu uz skatītājiem tika pārpublicēti tālāka Rīgas presē. Tie vēsta par pārpratumu virkni: *Arensburger Wochenblatt* rakstījis, ka Sāmsalas igauņu zemnieki, pēc tam, kad redzējuši izstādes plakātu, ticot, ka Rīgas izstādē izveidos milzu viru, kas būs lielāks par Rīgas baznīcu torniem. Ar savu vareno balsi un trompeti tas tā

1000 rubļu un vēl vairāk vērtā noteiktos gadījumos ir viena vienīga adrešu grāmatas ziņa

Ādolds Rihters

Russische Gesellschaft
Allgemeine Electricitäts-Gesellschaft.
 Ingenieur-Bureau
 gr. Kūterstr. Nr. 3. **RIGA**, gr. Kūterstr. Nr. 3.
 Paris: Weltausstellung 1900 **6 Grands Prix.**

Ausführung elektrischer Licht- und Kraftübertragungs-Anlagen jeglicher Art für städtische Betriebe und die Landwirtschaft.

Elektrische Strassen- u. Zufuhrbahnen.
 Theater-Anlagen.
 Complete Einrichtungen v. Krankenhäusern, Kliniken, Röntgenapparaten, Lichtbädern etc.
 Fernsprecher Nr. 1442.

Stamhaus:
 Gesamt-Capital: **300 Millionen Mark.**
 ca. **15.000** Angestellte.

Lager elektrotechnischer Materialien.

Projecte und Kostenanschläge gratis.
 Kostenlose Entsendung von Vertretern auf Wunsch.

W. Brockhausen & Co.,
 R I G A,
 empfiehlt:
 Gerade Front-Mieder
„La Première“
 Büstenhalter für's Haus und andere hygienische Neuheiten in jeder Ausführung und Preislage.
 Sendungen nach auswärts werden nach Empfang des Betrages oder, wenn Postmachnahme gestattet, **schnell und prompt** ausgeführt.

K.H. Vāgnera dārzniecība un sēkļu veikals. 1903

savīļnos gaisu, ka skaņas nonāks pāri jūrai līdz pat Sāmsalai. Zemnieki ticot, ka tā arī būšot izstādes lielākais brīnums *the great attraction* (*Rigaer Tageblatt*, 1901, Nr. 101, 5. Mai). Savukārt igauņu laikraksts publikācija *Uus Aeg* (pēc pārstāsta *Revalscher Beobachter*) esot sīki aprakstījis plakātu, un tad komentārā sniedzis savu attēlotā interpretāciju: «Rīga sēro (jo pilsētas siluets un kontūras ir melnas), un sēro par vāciešiem; tā kā pie apakšmalas rakstīts *Deutsch* [plakātu izdeva šis litogrāfijas uzņēmums], tad plakāta sauklis esot acinājums *Freies deutsches Riga*. Tēlotais sarkanais kailais vīrs ar liesmojošajiem, ugunīgajiem matiem un dzelteniem spārnīem rokā turot garkaklainu pudeli. Pudele atgādinot par zaudētajām kroģēšanas jeb dzērienu pārdošanas tiesībām, bet vīrs pats ir vācu hunnis, kas nāk iekvēlināt nacionālā garā šejienes vācu sirdis». – «Bez komentāriem!», – piebilda Rīgas laikraksta redakcija (*Rigaer Tageblatt*, 1901, Nr. 109, 17. Mai)

Tik sarežģīta iespieddarba tapšana bija iespējama, vien izmantojot modernākās iespiedmašīnas. Kopš 1901. gada izdevējs ir lepnumu varēja paziņot, ka adresu grāmata salikta A. Grotusa (*Grothuss*) spiestuvē I. Kalēju ielā 4 ar *Typograph* – Rīgā un visā Krievijā modernāko tā laika burtu lejamo un salikšanas mašīnu. Grotusa spiestuve bija pirmā Krievijā, kurā

1901. gadā uzstādītā mašīna atbrīvoja salicējus no roku darba.

Par pasūtītāju gaumi izdevējs un salicēji ne-strīdējās, un katrs varēja izvēlēties sev tikamāko reklāmas vizuālo risinājumu. Modernākie pasūtītāji cienīja asimetrisku jūgendstila kompozīciju, Bērensa vai Ekmana burtus un tipogrāfiskos ornamentus ar vijīgajiem ziediem un stīgām, citi firmas soliduma labad pieturējās pie pārbaudītām vērtībām un vēlējās redzēt filigrānas apmalēs ar pārbaudītiem vēsturisko stilu ornamentiem antikvas burtus un centrāli simetrisku sludinājuma salikuma risinājumu. Visi pasūtītāji savas firmas labo vārdu apliecināja, ieviejojot reklāmas laukumā redzamā vietā no izstāžu medaļu attēliem darinātus vainagus un uzskaitot saņemtos apbalvojumu un prēmijas.

Un klienta reklāmdevēja iesniegtais **teksts** – lietišķi informējošs, daiļrunīgs, intriģējošs, patētisks. Sludinājuma un reklāmas teksta salikuma tradīcijas ir konsekventas: ar vislielākajiem – arī *triscicero* (36) vai *misalburtiem* (48) un īspašu modernu garnitūru burtiem – īpašnieka vārds un uzvārds treknā drukā, tam seko adrese, jau mazākiem burtiem piedāvājums vai preču uzskaitījums, pakalpojumu piedāvājums. Visi sludinātāji garantē izcilu kvalitāti un viszemākās cenas. Atrodas arī visai negaidīti piedāvājumi. Otrās jeb mazās Gildes galdniekmeistara S. Kiršteina uzņēmums, kas par izcilu darbu saņēmis Rīgas 700 gadu jubilejas izstādes zelta medaļu, pretimnākoši piesola klientiem visai izdevīgus iepirkšanās nosacījumus. Galdniekmeistars vadīja «pazīstamāko, vecāko, lielāko Rīgas zārku fabriku, kas ātri, lēti un labi piedāvāja dažādu veidu zārkus, vienkāršāko un elegantāko modeļu, arī telegrāfiski pasūtāmus, ja norādīts garums, aptuvena cena un materiāls (metāls, ozols, osis, priede, egle), ar dažādu materiālu pārvilkumu, ar vai bez zeltītiem, sudrabetiem, bronzētiem apkalumiem utt. Pēc cienījamo pasūtītāju vēlmes zārkus nogādās pa dzelzceļu tieši uz izvēlēto staciju pret pēcmaksu. **Pastāvīgiem pircējiem zārkus kā vienmēr pārdos pa viszemākajām cenām.**» Simona Kiršteina dzīve gan nebija veltīta netaiņu mūža māju izgatavošanai vien. Rīgas 700 gadu jubilejas izstādē viņš piedalījās ar neiedomājami monumentālu mēbēli – bibliotēkas skapi, «viņā ievietotas 3 trepes, 2 krēsli un caurejas durvis. Pie šī skapja esot strādāts 18 gadus, tas bijis jau izstādīts

1883.g. sarīkotā rūpniecības izstādē, tikai tagad tas vēl papildināts. Par viņu prasa 20 000 rubļus.» (*Dienas Lapa*, 29. jūn.), dažs laikabiedrs gan šo monstrozo mēbēli uzlūkoja ar dalītām jūtām, jo no pirmā skata neesot bijis skaidrs, vai tas ir baznīcas ērģeļu prospekts vai stacijas bufete.

Nobeigumam neliels pārsteigums – simt gadu vecās Rīgas adresu grāmatas sastādītāja Ādolda Rihtera visai ironiskie (pat indie!) domu graudi, kas uzrunā lasītāju, atkārtodamies viņa izdevuma alfabētisko Rīgas tirgotāju, firmu un uzņēmēju sarakstu lapu apakšmalās kā parindeņi un bijuši iecerēti kā alibi izdevējam neprecizitāšu un nepilnību gadījumā. Kurš izdevējs gan vēl juties tik pašapziņīgi, ka atļāvis sev prieku audzināt savus potenciālos klientus – reklāmdevējus? Vai tikai arī šodien kāds zaļo vai dzelteno lapu izdevējis nebūs vienisprātis ar godājamo Ādolfu Rihteru, ka:

«**Cirkulārī** tikai visretākajos gadījumos tiek piesūtīti adresu grāmatas izdevējam. Citās civilizētās pilsētās adresu grāmata tos saņem pirmā. Tā kā šās grāmatas izdevējs nav gaišrēģis, viņu nevar vainot par novecojušām ziņām.

Kāpēc? šis saraksts šur tur nav pareizs? Tāpēc, ka tikai retumins adresu grāmatas izdevējis ticis brīdināts par gaidāmām izmaiņām.

Kļūdiņi ir cilvēciski. Bet necilvēciski ir no vienas puses gaidīt no izdevēja, ka tā grāmata būs bez kļūdām, bet no otras puses – nepaziņot viņam par pārmaiņām.

Gaišredzība adresu grāmatas izdevējam nepiemīt, viņš arī nav varējis ņemt privātsundas pie Delfu orākula. Ja vajag, lai viņa grāmata būtu pareizas ziņas, vajag viņu pabalstīt ar savām paša ziņām daudz, daudz nadjīgāk un vairāk kā tikai mazliet.»

Rīgas adresu grāmata kā kaleidoskopā nebeidzami nīrb aizgājušā laika Rīgas dzīves mozaikas raibumi, tie joprojām valdzina savā daudzveidībā un laikmeta pilnskanības izjūtā. ♦

Literatūra

Rigaer [Rigasches] Adressbuch 1885 [- 1914] / Herausgegeben von Adolf Richter. – Riga: Im Selbstverlage des Herausgebers, 1885 – 1914.

Rigasche Anzeigen von allerley Sachen, deren Bekanntmachung dem gemeinen Wesen nöthig und nützlich ist. 1761, 1852.

Auziņš A. Latviešu, vācu un krievu grāmatrūpniecības vārdnīca ar vāciski – krievisku un krieviski vācisku alfabētisko terminu sarakstu un 12 reprodukciju pielikumiem. – Rīga: Latvju grāmata, 1942.

Estermann E., Koch H. A. Deutsche Literatur in Titelblättern. – München. 1978.

¹ sākas šī grāmata... [latīņu val.]

² citēts pēc: Estermann E., Koch H. A. Deutsche Literatur in Titelblättern. - München, 1978. – S.IX.

³ 1885. gadā sadarbibā ar A. V. Krēgeru, tad no 1898/99. līdz 1913. gadam paša Ā. Rihtera apgādībā, bet jau 1914. gadā grāmatu iznāca Ā. Rihtera mantinieku izdevumā.

⁴ Rihtera apgādā tika sagatavotas arī citas adresu grāmatas: *Rihtera Baltijas adresu grāmata, Vidzemes, Kurzemes un Igaunijas satiksmes un adresu grāmatas, kā arī Rihtera kalendārs.*